

Скібчик Олена Сергіївна

студентка

Інституту післядипломної освіти КНУ ім. Тараса Шевченка

м. Київ, Україна

УПРАВЛІННЯ ОБОРОТНИМИ КОШТАМИ ПІДПРИЄМСТВА

У цивілізованому, сучасному, постіндустріальному світі набуває все більшої актуальності оптимізація фінансових та виробничих процесів. Українська економіка вкотре переналаштовується згідно вимог сучасності. Кардинальна зміна зовнішньоекономічного курсу суттєво вплинула на національну економіку. Сучасні реалії пропонують нові правила та вимоги не тільки щодо якості української продукції, а також щодо управління фінансами та господарською діяльністю. Особливого значення набувають проблеми створення таких механізмів управління фінансами підприємства, які б відповідали сучасним умовам та забезпечували достатній рівень ліквідності та прибутковості. У цьому контексті важливим є управління оборотними активами підприємства.

Запорукою стабільного розвитку підприємства є фінансова стійкість, за якої, раціонально керуючи фінансовими ресурсами, апарат управління здатний забезпечити безперебійний і стабільний процес виробництва продукції. Значна частина цих фінансових ресурсів спрямовується на формування оборотних коштів. Від того, наскільки обґрунтований їх розмір і склад з урахуванням особливостей функціонування підприємства, залежить ефективність діяльності самого підприємства.

Перш за все, оборотні активи – це активи, що забезпечують неперервність господарського процесу.

Згідно НСБО 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності», оборотні активи - гроші та їх еквіваленти, що не обмежені у використанні, а також інші активи, призначені для реалізації чи споживання протягом операційного циклу чи протягом дванадцяти місяців з дати балансу.

Оборотними активами підприємства є сировина, матеріали, паливо, малоцінні та швидкозношувані предмети, готова продукція, ліквідні цінні папери, грошові кошти. Такі оборотні активи, як дебіторська заборгованість, незавершене виробництво, витрати майбутніх періодів, є досить специфічними оборотними активами, які відображають незавершеність та неперервність виробничого процесу.

У результаті здійснення підприємством фінансово-господарської діяльності обсяг грошових коштів безперервно змінюється. Якщо підприємство ефективно управляє оборотними коштами, то їх обсяг завжди достатній для стабільної роботи підприємства.

Обсяг оборотних активів має бути достатнім для забезпечення стабільної виробничої та фінансової діяльності підприємства. Основну увагу при управлінні оборотними коштами зосереджують на формуванні оптимальних для підприємства обсягу та структури оборотних активів.

Розрізняють три основних різновиди політики фінансування активів підприємства, а саме:

- консервативну;
- агресивну;
- компромісну.

Консервативна політика фінансування передбачає використання власних коштів та довгострокових зобов'язань для формування необоротних активів та половини змінної частини оборотних активів. Перевагою цього підходу є забезпечення мінімізації ризику, оскільки короткострокові зобов'язання використовуються у незначних обсягах для формування змінної частини оборотних активів. Водночас така політика

фінансування може бути обтяжлива для підприємства. Крім того, вона передбачає втрати, пов'язані з неповним використанням коштів в періоди зменшення змінної частини оборотних активів. Схематично консервативна політика фінансування активів представлена на рис. 1

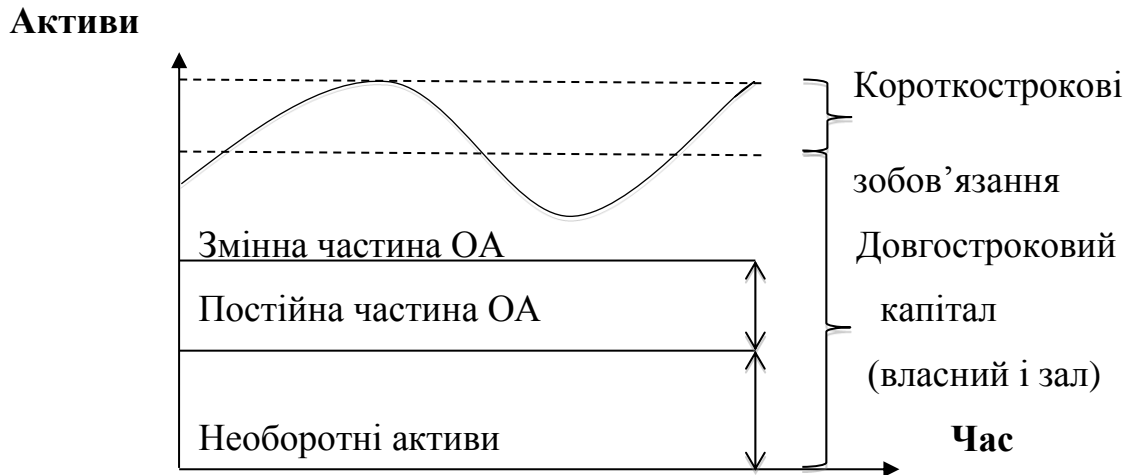

Рис. 1 Консервативна політика фінансування активів

Агресивна політика фінансування активів націлена на використання власних коштів та довгострокових зобов'язань тільки для формування необоротних активів (рис. 2). Оборотні активи у повному обсязі формуються за рахунок короткострокових зобов'язань. Ця політика фінансування має забезпечувати найнижчу вартість активів підприємства, проте вона обмежена занадто високим ризиком дефіциту ОА.

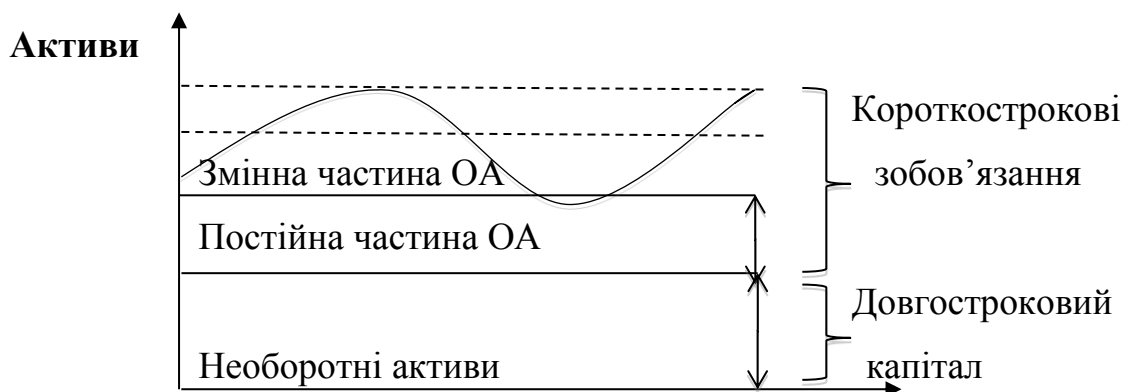

Рис. 2 Агресивна політика фінансування активів

Компромісна політика фінансування активів (рис. 3) має на меті використання власних коштів та довгострокових зобов'язань для формування необоротних активів та частини оборотних активів. При цьому, частина оборотного капіталу фінансується короткостроковими зобов'язаннями.

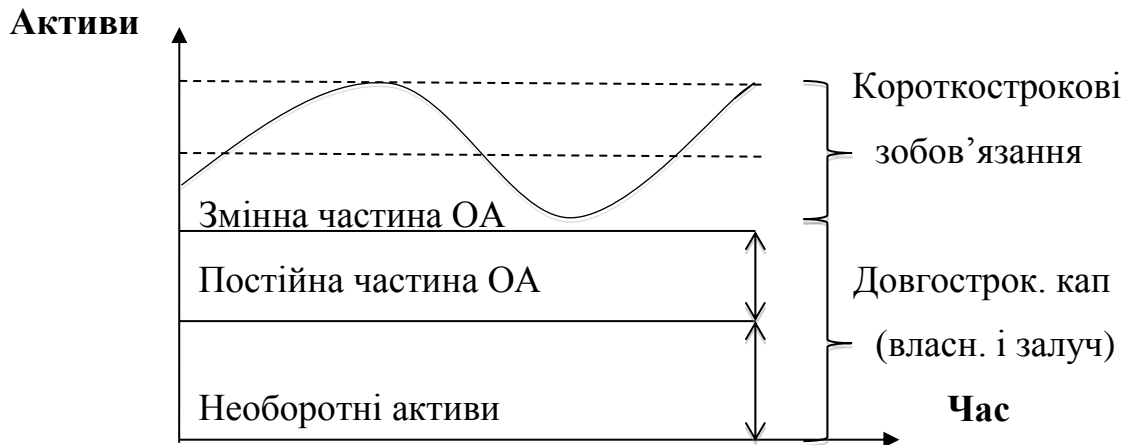

Рис. 3 Компромісна політика фінансування активів

Така політика фінансування активів дає змогу досягти компромісу між вартістю ОК та ризиком втратити частину прибутку від реалізації через нестачу оборотних коштів.

У процесі реалізації будь-якої політики управління оборотними коштами підприємства повинні намагатись прискорити оборотність оборотних активів з тим, щоб вивільнити частину оборотних коштів та поліпшити ефективність їх використання.

Підвищення оборотності обігових коштів дає змогу збільшити обсяги виробництва й реалізації продукції без залучення додаткових фінансових ресурсів.

Прискорення оборотності може відбуватися на всіх стадіях кругообігу:

- на стадії формування запасів – за рахунок визначення зайвих запасів та їх ліквідації, оптимального вибору постачальників і поліпшення організації постачання;

- на стадії виробництва – за рахунок впровадження нових технологій та підвищення ефективності праці, що сприятиме скороченню виробничого циклу без зниження якості продукції, яку виробляють;
- на стадії реалізації продукції – за рахунок раціональної організації збуту, що, зокрема, забезпечується формуванням і реалізацією ефективною кредитної політики.

Залежність між рівнем ОК та прибутком показано на рис. 4. При низькому рівні оборотних коштів підприємство може не мати достатнього рівня прибутку.

Рис. 4 Залежність між рівнем оборотних коштів і прибутком

Зростання рівня ОК до деякої величини забезпечує неперервний і стабільний виробничий процес за рахунок оптимальних для даного підприємства обсягу товарно-матеріальних запасів, залишку грошових коштів на рахунку та необхідного в конкретних умовах обсягу дебіторської заборгованості (оптимальний рівень оборотних коштів).

В результаті ефективного використання ОА прибуток досягає максимальної величини. Подальше нарощення обсягу оборотних активів приводить до виникнення надлишкових товарно-матеріальних запасів, невиправданої дебіторської заборгованості, неефективного використання грошових коштів, що негативно впливає на ефективність усієї виробничо-господарської діяльності підприємства та призводить до зниження прибутку.

Методика управління ОА на підприємстві визначаються відповідно до можливостей компанії, її галузевої належності, особливостей проекту, макроекономічної ситуації, сезонних та інституційних факторів, тощо.

У процесі управління оборотними активами слід аналізувати структуру, оборотність та ліквідність оборотних активів. Аналізуючи нормативні, усереднені та максимальні значення таких показників та показники на інших підприємствах галузі, а також враховуючи політику підприємства щодо фінансування ОА приймаються відповідні управлінські рішення.

Управління оборотними активами передбачає правильне нормування та планування запасів сировини і матеріалів та врахування показників стану та ефективності використання оборотних коштів. Удосконалити управління запасами дають можливість моделі Міллера–Орра, Баумоля, метод прогнозування додатково необхідних фондів, модель оптимального об’єму запасу та інші.

До найважливіших елементів управління ОА належать:

- визначення оптимального обсягу та структури оборотних активів;
- визначення оптимального джерела фінансування оборотних активів;
- мінімізація витрат на фінансування та підтримку певного обсягу ОА;
- формування оптимального обсягу товарно-матеріальних запасів;
- управління дебіторською заборгованістю;
- управління грошовими коштами та високоліквідними цінними паперами;
- визначення структури джерел їх фінансування тощо.

Література

1. Про затвердження Положення (стандарту) бухгалтерського обліку 9 «Запаси» [Постанова Кабінету Міністрів України № 246 від 20.10.99] [Електронний ресурс] / Верховна Рада України: [сайт] - Режим доступу: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/z0751-99> - Назва з екрана.
2. Про затвердження Положення (стандарту) бухгалтерського обліку 18 «Будівельні контракти» [Постанова Кабінету Міністрів України № 205 від 28.04.2001] [Електронний ресурс] / Верховна Рада України: [сайт] - Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/z0433-01> - Назва з екрана.
3. Про затвердження Положення (стандарту) бухгалтерського обліку 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності» [Наказ міністерства фінансів України № 73 07.02.2013] [Електронний ресурс] / Верховна Рада України: [сайт] - Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/z0336-13> - Назва з екрану – С- 2
4. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 10 "Дебіторська заборгованість" [Постанова Кабінету Міністрів України N 237 від 08.10.99] [Електронний ресурс] / Верховна Рада України: [сайт] - Режим доступу: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/ru/z0725-99> - Назва з екрану – С - 3-4.
5. Азаренкова Г. М. Фінанси підприємств: навч. посібник [для самот. вивч. дисципліни]. / Г. М. Азаренкова, Т. М. Журавель, Р. М. Михайленко. - 3-тє вид., виправл. і доп. - К. : Знання-Прес, 2009. - 299 с.
6. Бандурка О.М. Фінансова діяльність підприємств. – [2-е вид. перероб. і допов.] / О.М. Бандурка , М.Я. Коробов, П.І.Орлов, К.Я. Петрова. – К.:Либідь, 2002. – 384 с

7. Бетехтіна Л.О. Економічна сутність оборотного капіталу підприємства / Л.О. Бетехтіна // [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.nbuu.gov.ua/portal/soc_gum/biznes/2009_1/.../090113.pdf.
8. Бланк И. А. Основы финансового менеджмента / И. А. Бланк. – К: Ника-Центр, 2007. – 624 с.
9. Шелудько В.М. Фінансовий ринок: Навч. посіб. — 3-тє вид., випр. і доп./ В.М. Шелудько — К.: Знання-Прес, 2008. - С- 3.
10. Принципи та основні етапи оптимізації в системі управління оборотними активами на підприємствах / Н. О. Власова, Н. М. Смольнякова, О. В. Михайлова // Бізнес Інформ. - 2013. - № 6. - С. 202-208. - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/binf_2013_6_35 - Назва з екрана.